

Politične stvari.

Cerkev in politika. *)

Na dnevnem redu brezverskega časništva že od leta 1868 stoji trditev, da duhoven ne sme se vtikati v politiko. Ker je istina, kar je v zadnjem listu „Novic“ dopis „iz sosesčine Kranjske“ rekel, da je ta razprava principiелne važnosti, zato naj „Novice“ svojim čitalcem iz „cerkvenega pisma episkopata cerkvene provincije Quebec (Kanada)“ priobčijo odlomek 5., ki obravnava „nalogo duhovništva v politiki“ tako-le:

Ljudje, ki vas, ljubljene bratje, prekaniti hočejo, ponavljajo neprenehoma, da vera nima s politiko nič opraviti, da pri razpravljanju javnih zadev se ni ozirati na verske principe, da klerus naj svojo delavnost omeji na cerkev in zakristijo in da ljudstvo mora v politiki ohraniti si svojo neodvisnost.

To, dragi bratje, so grozanske zmote, in gorje deželi, kjer bi se ukoreninile. Ako je duhovništvo izključeno iz javnega življenja, je ob enem izključena tudi cerkev, je oropana vsega tega, kar koristnega in nespremenljivega v sebi hrani in tako se zametuje morala, pravica, resnica. Ako je pa vse to odstranjeno, potem ostaja le še gola sila!

Največi sovražniki ljudstva so toraj oni, ki hočejo vero izgnati iz politike; kajti v pretvezi, da hoté ljudstvo osvoboditi tega, kar imenujejo duhovniško gospodstvo, nepravilni vpliv duhovništva, kujejo za ravno tisto ljudstvo najtežje verige; oni stavijo silo nad pravico in državni oblasti jemljó edino moralno uzdo, ki bi jo brzdale, da ne zaide v despotizem in tiranstvo.

Duhovnika hočejo v zakristijo zapreti! Zakaj? Menda zato, ker po svojih studijah dobro in zanesljivo pozná pravice in dolžnosti vseh posamnih vernikov, sebi v varstvo izročeni. Znabiti zato, ker za blagor svojih bratov žrtvuje svoje imetje, svoj čas, svoje zdravje in celo svoje življenje? Ali ni ravno tako državlján, ko vsak drug? Kdor si bodi sme pisati, govoriti, početi, kakor se mu ljubi; véasi v kako grofijo ali občino tujci deró, da s svojim političnim nazorom k zmagi pomorejo; edino le duhovnik ne bi smel govoriti in ne pisati! Komurkoli bi se poljubilo, ta naj občini prodaja svoje raznotere misli — le duhovnik sredi svojih ljudi nima pravice govoriti, nima pravice, da bi gnjusnosti grajal, ki se v njegovi občini hvalijo! Marsikdo, ki sedaj prav glasno vpíje, da duhoven nima nič opraviti s politiko, je nekedaj duhovnov vpljiv prav korigisten pripoznaval!..... Od kodi ta sprememba? Ali ne od todi, ker so v svesti si, da njih početja ne zaslúžijo več vpliva duhovnov?.....

Ali so pa tudi katera vprašanja, za koja se more in celó mora potegniti škof in duhovnik v imenu cerkve? Brez pomislika odgovorimo: da so politična vprašanja, za koja se klerus v imenu cerkve more in mora zmeniti. To pravico in to dolžnost vidimo v razmeri med cerkvijo in državo vtemeljeno.

Zares so politična vprašanja, ki zadevajo duhovni blagor ljudi, bodi-si, da se nanašajo na vero in moralo, ali pa se tičejo svobode, neodvisnosti in obstanka cerkve, ako tudi samo v časnem oziru. Zdaj se oglasi kandidat za javno službo, čegar načela so cerkvi sovražna; zdaj se prikaže politična stranka, ki je zaradi svojega programa, zaradi antecedencij dvojnih voditeljev,

svojega časopisja cerkvenim interesom nevarna. Ali zatorev v tacih in enacih pripadih katoličan cerkvi pravico odreči, da sebe in duhovne koristi sebi izročeni brani, da ne bi zatajil vere in se sovražno postavil proti materi, katere sin je? Cerkev pa dela, govori, se bori po svojem duhovstvu; duhovstvu to pravico jemati se pravi, cerkvi jo vzeti.

V takih slučajih moreta duhovnik in škof po vsej pravici, morata zaradi vesti glas povzdigniti in nevarnost pokazati; ona morata s svojo veljavo povedati, da tako in tako vedenje je grešno. Oni morejo in morajo govoriti ne samo volivcem in ponudnikom, nego smejo in morajo vzdigniti svoj glas do zadevnih vladnih oblasti. Prižnica se zaradi tega nikakor še ne spremeni v politični oder, ako se z nje vernikom dadó potrebna pojasnila. Res, da taka vprašanja ne pridejo vsaki dan, vendar zato pravica duhovništvu kar nič ni skrajšana.

Naši dopisi.

V Gorici 28. maja. — „L' Isonzo“ in — jez sva dva. Dvakrat sem danes nek sestavek v „Isonzo“-u bral; — to je cela reka na moj mlin. In veste, za kaj gre? Večkrat sem tožil jez v „Novicah“ o strašni surovosti, razuzdanosti in predrznosti naših mestnih „mulov“, malih in odraslih. Bogokletje, nesramno govorjenje in obnašanje možke mladine naših nižih stanov, rokodelcev in postopačev, je že v neobčutljive. Kako je v tem oziru v Italiji, ne vem prav; to pa vem, da se po Kranjskih in nemških mestih — vsaj javno — kaj tacega, kakor pri nas, nikdar ne vidi ali sliši. Ta žalostni privilegij imata, sosebno kar je nekaj let, le Gorica in Trst. Vse to tedaj, kar poštenjaki že davno obžalujejo, spoznal je tudi naš liberalni laški organ „L' Isonzo“. Mnogokrat toži tudi on zaradi ponočnega rjojenja in razsajanja pijanih surovežev; ali v včerajšnjem listu je samega sebe prekosil. Prinesel je obširno peticijo — za katero se ravno zdaj nabirajo podpisi — katera se ima izročiti mestn. starešinstvu, da bi se prizadevalo v okom priti čedalje rastoči razuzdanosti fakinov in surovih brezvernih rokodelcev in enake baže ljudi. Ko bi pa mestna gosposka ne hotela ali ne mogla v omenjenem oziru kaj storiti, obrnejo se prosilci pozneje do državnega poslanca g. grofa Coronini-a, da on to reč sproži v državnem zboru, da se — če se nič drugega ne doseže, — vsaj policija v Gorici pomnoži ali preuravná. Navedena peticija naših meščanov je mikavna in podučna na več strani. Prvič je važno to, da najhujši naši „liberaloni“ kot najzdatniši pomoček zoper razuzdanost „svobodnih“ rokodelcev kličejo na pomoč — policijo, in svetujejo najostrejšo policijsko postopanje. Jez nimam nič proti temu, ker sem uverjen, da ves sedanji volneni policijski in kazenski aparat v naših razmerah ne zadostuje, ampak bi treba bilo starega kazenskega reda — palice in verig. Drugič, kar se tiče odgojevanja ne še po vsem pokvarjene rokodelske mladine, svetuje „Isonzo“-va peticija poduk — po razposojevanju „dobrih“ knjig in po popularnih govorih. To je vse! V pritožbah „Isonzo“-vih, v katerih se razne pregrehe naših razuzdanev naštevajo, nahaja se tudi enkrat besedica „senza fede“, ali med nasvetovanimi pomočki je ne najdeš trohice, ki bi vsaj indirektno merila na Boga, na vérski uk, na cerkev in nje vpliv. Tedaj si moramo „Isonzo“-v „poduk“ misliti brez te stare šare. In prav tako res se tu pa tam sedanja mladina odgojuje — ne! — izučuje. S takim podukom, gospóda, ne pridete v

*) Iz „Stimmen aus Maria Laach“ 1875 str. 579. Podpisani so: 1 nadškof, 6 škofov, 1 kapitelvikar, 1 tajnik.

Dano je 22. sept. 1875.